

Työsuojeluhallinnon vuosikertomus 2016

Sisällys

Johdon katsaus.....	3
Työsuojeluvalvonnan tavoitteet ja strategia	4
Toimintaa ohjaavat strategiset linjaukset.....	4
Työsuojeluvalvonnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus.....	4
Työsuojeluvalvonnan organisointi ja ohjaus.....	6
Työsuojeluviranomaisen toiminta 2016.....	7
Työsuojeluvalvonta vuonna 2016.....	7
Rakennusala.....	8
Kaupan ala	8
Kuljetusala	9
Sosiaali- ja terveystyö.....	9
Teollisuus ja kaivostoiminta.....	10
Majoitus- ja ravitsemusala.....	11
Maa- ja metsätalous.....	11
Merenkulku	12
Tilaaajavastuulaki	12
Työsuojeluviranomaisen myöntämät luvat.....	13
Työsuojeluviranomainen neuvoo ja ohjaa.....	14
Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu Tyosuoja.fi.....	14
Muita viestintäkanavia	14
Valtakunnallinen puhelinneuvonta	15
Työsuojeluhallinnon voimavarat	16
Työsuojeluviranomaisen valvoma lainsäädäntö ja sen valmistelu	18
Yleissitovan työehtosopimuksen vahvistaminen	18
Työsuojeluvalvonnan kehittäminen	19
Työsuojelun ja työelämän kehittäminen.....	20
Yhteistyö ja verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa	21
Kolmikantayhteistyötä tehdään alueellisesti ja valtakunnallisesti	21
Yhteistyötä ja tietojen vaihtoa viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa.....	22
Kansainvälinen yhteistyö.....	23
Liite 1: Työsuojeluhallinnon toiminta numeroina.....	25
Liite 2: Vuonna 2016 valmistuneet säädökset.....	26

Johdon katsaus

Vuoden 2016 talousarvioesityksessä työsuojeluviranomaisen toimintamenojen perusteluissa korostettiin eräitä asioita. Ne perustuvat työsuojelun vastuualueiden runkosuunnitelmaan 2016–2019 ja sen taustalla olevaan työsuojeluvalvonnan toimintaympäristöanalyysiin. Nyt voidaan todeta, että perustelujen kirjaukset näkyvät myös käytännössä sekä työsuojelun kehittämisessä että valvonnassa.

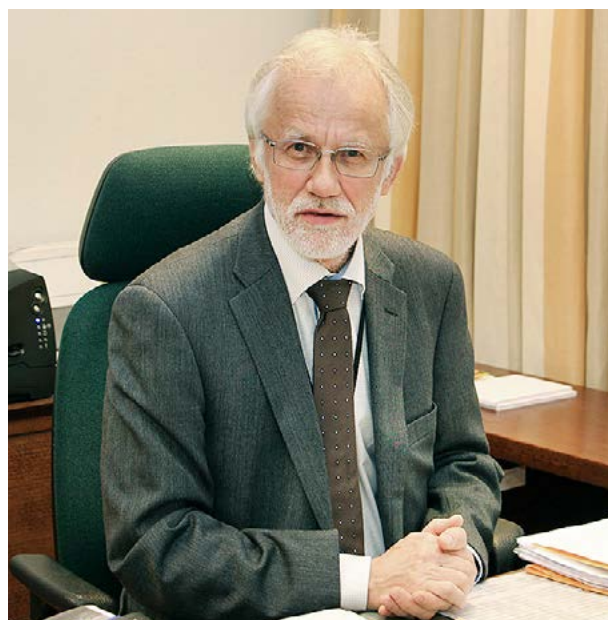
Valvontaa on kohdennettu valtakunnallisesti ja kohteet on valittu riskiperusteisesti. Valvontakohteiden valintaa on täydennetty alueellisten tarpeiden mukaan niin ikään riskiperusteisesti. Valvontaotetta on yhdenmukaistettu tukemaan ja kehittämään työpaikkojen omaa työsuojelutoimintaa eli ”turvallisuuden hallintaa” ja ottamaan erityisesti huomioon myös psykososiaaliset kuormitustekijät.

Valvontatietojärjestelmästä saatavat tiedot antavat valvonnan suunnittelulle ja seurannalle entistä paremman perustan, mutta niitä voidaan käyttää myös työsuojelun tutkimuksen ja kehittämisen tarpeisiin. Työsuojeluhallinnon uudistunut verkkopalvelu Tyosuojelu.fi ja valtakunnallinen puhelinneuvonta ovat parantaneet olennaisella tavalla viestintää ja asiakaspalvelua.

Kokonaisuutena ottaen työsuojeluhallinto on saavuttanut hyvin vuodelle 2016 asetetut tavoitteet. Siitä kiitokset koko hallinnon henkilöstölle.

Vuoden 2016 aikana on valmistauduttu maakunta-uudistukseen. Sen on määrä toteutua vuoden 2019 alussa. Kertomusvuoden aikana valmisteltujen linjausten mukaan työsuojeluvalvonta on valtion, ei maakuntien tehtävä. Sen tulee olla Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimusten edellyttämällä tavalla puolueetonta ja riippumatonta.

Olennainen muutos tulee olemaan se, että nykyisten viiden työsuojeluviranomaisen asemesta tammi-kuun 2019 alussa on vain yksi työsuojeluviranomainen. Tämä on otettu hyvin huomioon jo vuoden 2016 aikana. Yhteen viranomaiseen siirtyminen tarkoittaa esimerkiksi toimintaprosessien yhtenäistämistä ja kehittämistä sekä yhtenäisiä ratkaisukäytäntöjä. Käytän-

Kuva: Ritta Grönroos

Leo Suoma

osastopäällikkö, ylijohdaja
STM työsuojeluosasto

nössä näin on jo tapahtunut valtakunnallisissa erikoistumistehtävissä.

Työsuojeluhallinnon määrärahat ovat vähentyneet. Tämä ja tuleva maakuntauudistus on pyritty sovittamaan yhteen. Kolmea asiaa on pidetty silmällä. Suuntana on valvontakentän mukainen määrärahajako. Kaikilla alueilla on silti oltava riittävät toimintaedellytykset. Samalla on huolehdittava hyvästä henkilöstöpolitiikasta pitäen mielessä, että vuoden 2019 alusta lähtien viranomaisella on laajemmat mahdollisuudet henkilöstönssä monipuolisen osaamisen hyödyntämiselle ja resurssiensa tehokkaalle käytölle.

Päällimmäiseksi on kuitenkin pantu asiakasnäkökulma: siitä riippumatta, mikä nimi viraston nimikylttiin kirjoitetaan, tehokas, ammattitaitoinen, riippumaton ja puolueeton työsuojeluvalvonta jatkuu häiriöttä myös maakuntauudistusta valmisteltaessa ja sen tullessa voimaan. Ja vaikka viranomaisia on vain yksi, työpaikoilla tehtävät työsuojelutarkastukset ovat edelleen alueellista toimintaa.

Työsuojeluvalvonnan tavoitteet ja strategia

Työsuojeluhallinto valvoo työelämän lainsäädännön noudattamista sekä työn terveyttä ja turvallisuutta. Tavoitteena on, että työ Suomessa olisi mahdollisimman tervettä ja turvallista sekä työelämää koskevien säännösten mukaista. Työsuojeluhallinnon tehtävänä on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tehtävänä on myös torjua työtapaturmia, ennaltaehkäistä ammattitauteja ja vähentää työstä työntekijöille aiheutuvia fyysisen ja henkisen terveyden haittoja.

Työsuojeluvalvonta kohdistuu työnantajiin ja heitä velvoittavan lainsäädännön noudattamiseen. Valvonta tukee ja edistää työpaikkojen omaehtoista työsuojelutyötä.

Työsuojeluviranomainen antaa myös neuvoja ja ohjeita työn terveyteen ja turvallisuuteen sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä.

Lisäksi työsuojeluviranomainen myöntää eräitä erityis- ja poikkeuslupia. Tietyistä vaarallisista töistä sekä vakavista työtapaturmista ja todetuista ammattitaudeista täytyy ilmoittaa työsuojeluviranomaiselle.

Toimintaa ohjaavat strategiset linjaukset

Työsuojeluviranomaisen toimintaa ohjaa sosiaali- ja terveyspoliittinen strategia ”Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020”. Strategiassa on asetettu tavoitteeksi pidentää työssäoloaikaa kolmella vuodella vuodesta 2010 vuoteen 2020. Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2020 määrittävät työsuojelun pitkän aikavälin tavoitteet ja toimenpiteet.

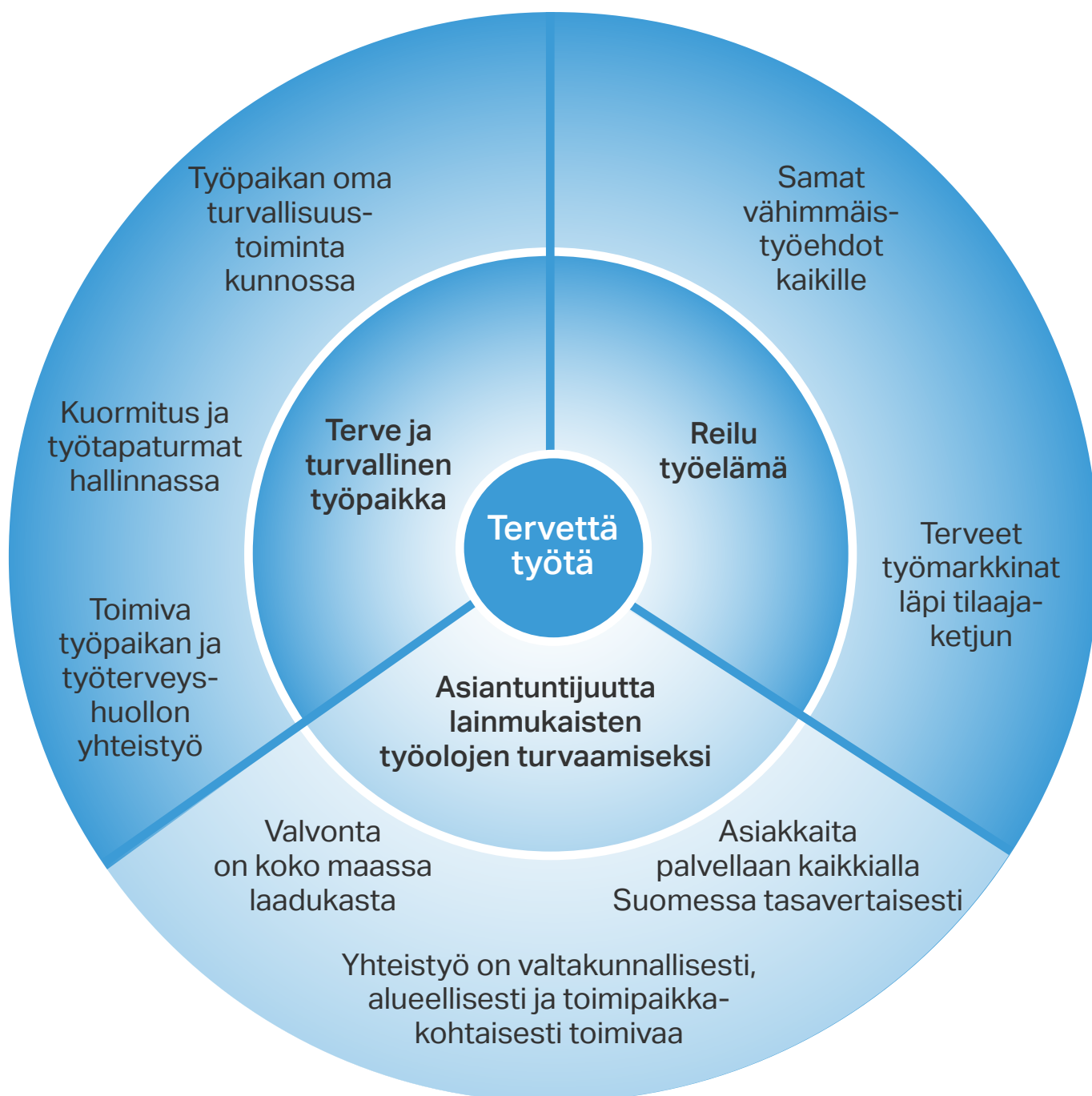
Työsuojeluvalvonnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Työsuojeluvalvonnan tavoitteena on saada aikaan vaikutuksia sekä yhteiskunnan että työpaikkojen tasolla. Työsuojeluviranomainen pyrkii toiminnallaan toteuttamaan hallitusohjelmassa tavoiteltavia yhteiskunnallisia muutoksia. Tavoitteena on vaikuttaa työpaikkojen turvallisuuden johtamiseen ja työolosuhteisiin siten, että työpaikekatapaturmat, ammattitaudit, haitallinen kuormitus ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen vähenevät. Toiminnalla tähdätään myös reiluun työelämään, jossa työsuhteen ehtoja ja muita yhteisesti sovittuja pelisääntöjä ei poljeta.

Työsuojeluvalvonta suunnataan siten, että sen vaikuttavuus on mahdollisimman suuri. Valvonnan vaikuttavuutta lisätään myös viestinnällisin keinoin. Näin tavoitetaan mahdollisimman paljon työpaikkoja ja pystytään tukemaan työpaikkojen omaehtoista työsuojelutyötä.

Työsuojeluvalvonta kohdistuu työnantajiin ja heitä velvoittavan lainsäädännön noudattamiseen. Valvonta tukee ja edistää työpaikkojen omaehtoista työsuojelutyötä.

Työsuojeluhallinnon tehtävänä on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tavoitteena on, että työ Suomessa olisi mahdollisimman tervettä ja turvallista sekä työelämää koskevien säännösten mukaista.

Työsuojeluvalvonnan organisointi ja ohjaus

Työsuojeluhallinto muodostuu aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueista sekä niitä ohjaavasta sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosastosta. Työsuojelun vastuualueiden toiminta pohjautuu nelivuotiseen runkosuunnitelmaan, joka luo raamit valvonnan sisällölle.

Työsuojelun vastuualueet ovat viidessä aluehallintovirastossa ja ne ovat toimivaltaisia omalla alueellaan.

Tiettyjä tehtäviä hoidetaan kuitenkin valtakunnallisesti. Valtakunnallisella erikoistumisella pyritään käyttämään resursseja tehokkaammin sekä varmistamaan toiminnan yhtenäisyys. Valtakunnallisesti hoidetaan esimerkiksi tiilajavastuulain valvonta ja joidenkin lupien myöntäminen. Vuoden 2016 alusta työsuojelun vastuualueet saivat hoidettavakseen uusia erikoistumistehtäviä.

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto

Sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto ohjaa aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueita, valmistelee ja kehittää työsuojelun lainsäädäntöä sekä työsuojelupolitiikkaa ja huolehtii kansainvälisestä yhteistyöstä työsuojelun alalla.

Valvontayksikkö

Säädösyksikkö

Toimintapolitiikkayksikkö

Aluehallintovirastojen viisi työsuojelun vastuualueita

Työsuojelun vastuualueet huolehtivat työsuojelun alueellisesta valvonnasta, neuvonnasta ja ohjauksesta. Keskeisenä tavoitteena on edistää ja ylläpitää työntekijöiden työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistä työstä terveydelle aiheutuvia vaaroja ja haittoja. Valvonnan avulla varmistetaan myös työelämän pelisääntöjen toteutuminen työpaikoilla.

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden tehtävänä on:

- vastata asiakas- ja viranomaisaloitteisesta työsuojeluvalvonnasta
- selvittää vakavien työtapaturmien, ammattitautien ja työperäisten sairauksien syitä sekä toimia niiden ehkäisemiseksi
- suorittaa tuotevalvontaa
- osallistua työrikosten käsittelyyn.

Työsuojeluviranomaisen toiminta 2016

Työsuojeluvilvonta kohdistuu pääasiassa niille toimialoille, joilla esiintyy merkittäviä työturvallisuusriskejä. Riskitekijät ja riskitoimialat on saatu esiin kartoittamalla työelämän nykytilaa tilastojen, tutkimusten ja valvontahavaintojen sekä työmarkkinajärjestöjen ja muiden sidosryhmien näkemysten perusteella.

Työsuojeluvilvontaa toteutetaan pääasiassa työpaikoilla tehtävin tarkastuksin. Lisäksi työsuojeluviranomainen myöntää lupia ja antaa lausuntoja muille viranomaisille. Työsuojeluvilvontaa toteutetaan viranomaisen tai asiakkaan aloitteesta.

Valvonnan lisäksi työsuojeluhallinto antaa ohjeita ja neuvoja työn terveyden ja turvallisuuteen sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä. Lisäksi se tekee työsuojeluasioissa tiivistä yhteistyötä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa.

Työsuojeluvilvonta vuonna 2016

Vuonna 2016 tehtiin kaikkiaan yli 28 000 työsuojelutarkastusta (liite 1). Valvonnan kohdentamisessa lisättiin riskiperusteisuutta niin valtakunnan tasolla tehdyn kuin alueelliset erityispiirteet tunnustavan analyysin pohjalta. Valvontaa kohdennettiin riskiperusteisesti tapaturma-vaaroihin, psykososiaaliseen kuormitukseen, fyysiseen kuormitukseen, kemikaalivaaroihin sekä kosteus- ja homeongelmiin. Lisäksi valvontaa kohdennettiin sellaisille toimialoille, joilla esiintyy keskimääräistä enemmän harmaata taloutta, työskentelee paljon ulkomaalaisia työntekijöitä tai työskennellään paljon niin sanotuissa epätyypillisissä työsuhteissa. Valvonnan osuvampi kohdentaminen näkyi muun muassa siinä, että annettujen toimintaohjeiden lukumäärä kasvoi edellisvuodesta noin 10 prosenttia. Niiden tarkastusten määrä, joilla ei annettu lainkaan viranomaisohjausta, väheni hieman.

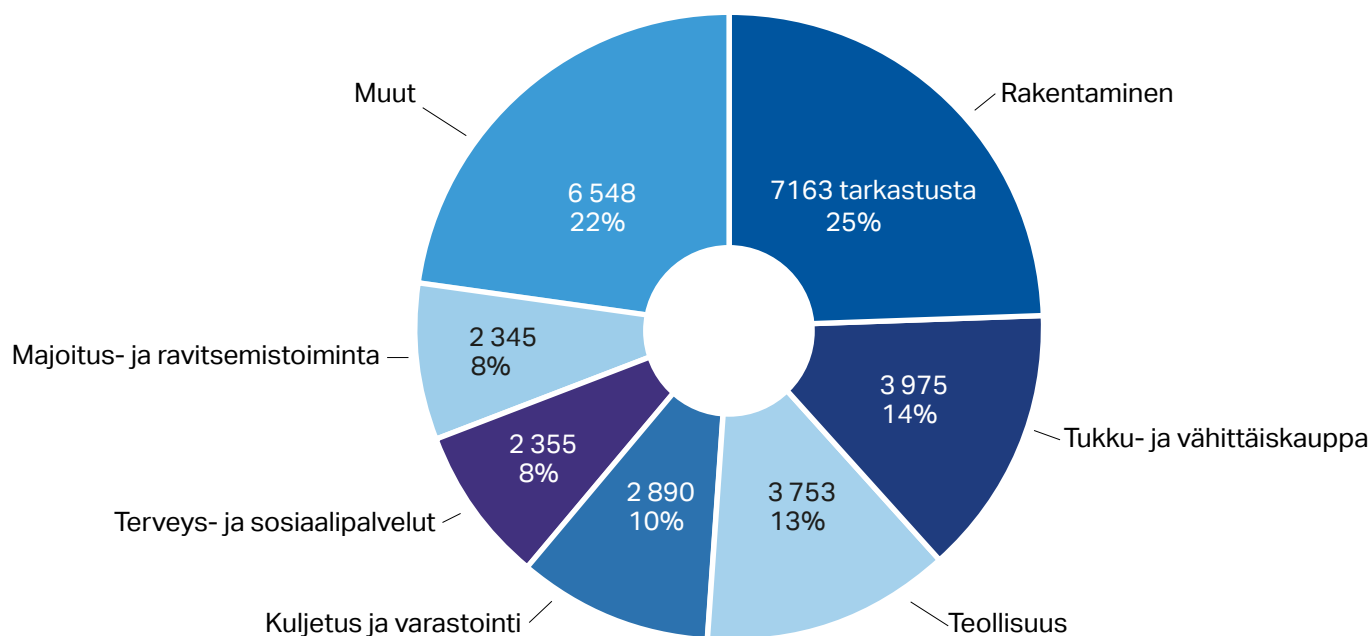
Valvonnan yhtenäisyyttä kehitettiin ottamalla valvon-
nassa käyttöön turvallisuuden hallinnan osatekijöitä.

Valvonnassa turvallisuuden hallinnan asiakokonaisuus koostuu yleisistä, kaikkia työpaikkoja koskevista asioista, kuten vaarojen tunnistamisesta ja arvioinnista, työterveyshuollon työpaikkaselvityksen toteutuksesta sekä työnantajan yleisten velvollisuuksien läpikäynnistä. Vaarojen tunnistamisen ja arvioinnin sekä työterveyshuollon työpaikkaselvityksen arvioinnin yhteydessä varmistettiin erityisesti, että psykososiaalinen kuormitus on otettu huomioon. Turvallisuuden hallinnan asiakokonaisuus käytiin läpi tavanomaisessa työpaikkavalvonnassa niissä valvontakohteissa, joissa siihen liittyviä tekijöitä ei ollut aiemmin arvioitu. Valvottaessa saman konsernin eri työskentelypisteitä tai rakennustyömaita kokonaisuus käsiteltiin vain soveltuvin osin. Myöskään tietyillä erityistarkastuksilla, kuten tilaajavastuulain valvonnan tai merenkulun MLC-tarkastusten yhteydessä asiakokonaisuutta ei käsitelty. Koko turvallisuuden hallinnan asiakokonaisuus tarkastettiin noin puolella kaikista tarkastuksista.

Asiakasaloitteisessa toiminnassa keskeisiä muutoksia vuonna 2016 olivat valtakunnallisen puhelinneuvonnan käyttöönotto sekä lupa-asoiden käsittelyn keskittäminen siten, että yksi vastuualue käsittelee kaikki tiettyyn asiakokonaisuuteen liittyvät luvat. Lupien käsittelyn keskittäminen selkiytti erityisesti monen eri vastuualueen toimialueella toimivien yritysten lupaprosesseja ja varmisti osaltaan lupien yhdenmukaista käsittelyä. Asiakasyhteydenottojen pohjalta toteutettua valvontaa tehtiin aiempaan tapaan viranomaisen tarveharkinnan perusteella.

Noin puolet asiakasyhteydenottojen perusteella tehdyistä tarkastuksista tehtiin saatujen työtapaturma-ilmoitusten perusteella. Lisäksi tarkastuksia kohdennettiin esimerkiksi ammattitauti-ilmoitusten pohjalta, erilaisten fyysisen tai psyykkisen työympäristön ongelmien vuoksi sekä työsuhteen ehtoihin liittyvien ongelmien perusteella.

Työsuojelutarkastusten kohdentuminen toimialoittain

Rakennusala

Työsuojelutarkastuksista neljännes kohdistui rakennus- alalle. Kertomusvuonna rakennus- alalle tehtiin yli 7 000 tarkastusta. Rakennusalan valvonnassa korostuvat tapaturmien torjunta sekä fyysisen kuormituksen ja kemiallisten tekijöiden hallinta. Harmaa talous ja ulkomainen työvoima ovat myös valvonnan keskiössä rakennus- alalla.

Vuonna 2016 rakennus- alalla aloitettiin valtakunnallinen korjausrakentamisen työturvallisuuden keskittyvä hanke. Hankkeessa tehtiin tarkastuksia päätoteuttaja-, purku- ja pinnoitusyrityksiin sekä asbestipurkutöitä suorittaviin yrityksiin, joissa kemiallista altistumista aiheuttavat muun muassa epoksi-, akryyli- ja uretaanipinnoitteet sekä kvartsi- ja rakennuspölyt.

Harmaan talouden osalta viime vuosina toteutettujen rakennusalan lainsäädäntömuutosten vaikutukset harmaan talouden torjuntaan ja verotulojen kasvuun ovat olleet merkittäviä. Toimenpiteet ovat kasvattaneet rakennustoimialan palkkasummaa ja verotuloa. Osaltaan myönteiseen kehitykseen ovat vaikuttaneet oikein kohdennetut valvontatoimenpiteet sekä laaja sidosryhmien ja viranomaisten välinen yhteistyö.

Kaupan ala

Kertomusvuonna kaupan alalla valvottiin kaikilla tarkastuksilla turvallisuuden hallinnan perusasioita. Valvonnassa kiinnitettiin huomiota erityisesti psykososiaaliseen kuormitukseen, jota kaupan alalla aiheuttavat väkivallan uhka ja yksintyöskentely. Myös kemiallisten vaarojen hallintaan kiinnitettiin huomiota, samoin työsuhteen pituuteen ja työvoiman käyttötilanteisiin. Lisäksi valvonta kohdistui kohteesta riippuen työterveyshuoltoon sekä erilaisiin työpaikkakerroksella esiin tulleisiin työympäristöön liittyviin tekijöihin.

Kaupan alalla työpaikan koko ja sijainti vaikuttavat siihen, millaisia riskejä siellä esiintyy. Valvontahavaintojen mukaan kaupan alalla tyypillisiä haasteita ovat työsuhteisiin liittyvät asiat, etenkin pienimmillä työpaikoilla.

Kuljetusala

Työsuojeluviranomainen tekee kuljetusalan yritysvalvontaa. Ajo- ja lepoaikavelvollisia yrityksiä ovat rekka- ja linja-autoyritykset, joihin tehtiin kertomusvuonna lähes 1 200 tarkastusta. Muut kuin ajo- ja lepoaikatarkastukset kohdistuivat taksi-, pakettiauto- ja terminaalitoimintaan. Kokonaisuudessaan kuljetus- ja varastointi-toimialalle tehtiin noin 2 900 työsuojelutarkastusta.

Kuljetusalan valvontaa säätelevät EU:n normit, jotka määrittävät ajo- ja lepoaikavalvontaa tekevien tarkastajien koulutusta ja tarkastusten vähimmäismääriä. Kuljetusalan valvontaa tehdään myös harmaan talouden näkökulmasta. Kertomusvuonna kiinnitettiin huomiota muun muassa yleissitovan työehtosopimuksen noudattamiseen ja ylitöiden prosenttikorotuksiin. Ulkomaalaiset toimijat sekä niin sanotut toiminimikuljettajat aiheuttavat omat haasteensa kuljetusalan valvontaan rajaten työsuojeluviranomaisen tosiasiallisia tarkastusmahdollisuuksia.

Valvontahavaintojen mukaan ajo- ja lepoaikojen sekä työaikakirjanpidon noudattaminen ovat viime vuosina parantuneet kuljetusalalla, mutta viranomaisohjausta tarvitaan näissä asioissa edelleen. Myös työnteon keskeisten ehtojen noudattamisessa on vielä puutteita.

Sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Sosiaali- ja terveystyöpalveluiden valvonnassa painopisteinä olivat haitallisen fyysisen ja psykososiaalisen työkuormituksen hallinta sekä työympäristön turvallisuus- ja terveysvaarojen ehkäiseminen. Terveystyöpalveluissa valvontaa kohdistettiin myös kemikaaliturvallisuuteen ja terävien instrumenttien käytöstä aiheutuvien tapaturmien ehkäisemiseen.

Sosiaali- ja terveystyöpalveluiden keskeisinä työsuojeluhaasteina valvonnassa näyttäytyivät työsuojelun perusasiat: vaarojen arvioiminen ja työterveyshuollon työpaikkaselvityksen hyödyntäminen työsuojelutoiminnassa.

Valvontahavaintojen perusteella työnantajien pitäisi kiinnittää johdonmukaisemmin huomiota myös väkivallan uhan hallintaan sekä haitallisen työkuormituksen tunnistamiseen ja ehkäisemiseen. Lisäksi valvonnassa näkyivät erityisesti julkishallinnon työpaikkojen sisäilman laatuun liittyvät haasteet, kuten ilmanvaihdon toiminnan ongelmat ja huonokuntoisten kiinteistöjen sisäilmasta aiheutuvat terveysvaarat.

Vuoden lopulla käynnistettiin yksityisiin työnantajiin kohdistuvan valtakunnallisen sosiaali- ja terveystyöpalveluiden valvonta- ja viestintähankkeen suunnittelu. Hanke toteutetaan vuosina 2017–2018.

Kuva: Reetta Aho

Sosiaali- ja terveystyöpalveluilla esimerkiksi käsin tehtävät nostot ja siirrot ovat merkittävä työturvallisuushaaste.

Teollisuus ja kaivostoiminta

Teollisuuden aloista työsuojeluvalvonnan kohteena kertomusvuonna ovat olleet erityisesti elintarvike-, puu-, metalli- sekä kemianteollisuus. Teollisuuden työsuojelussa korostuvat fyysiseen työympäristöön liittyvät tekijät, mutta myös psykososiaaliseen kuormitukseen on kiinnitetty valvonnassa huomiota. Lisäksi teollisuudessa on valvottu, että kemialliset vaarat ovat hallinnassa ja että työnantaja täyttää velvollisuutensa varmistaa ja säilyttää ulkomaisen työvoiman käyttöön liittyvät tiedot.

Valvonnan havaintojen mukaan teollisuuden työpaikoilla on parannettavaa koneiden ja laitteiden toimintakunnossa sekä kemikaaliasioissa.

Kaivostoiminta painottuu Suomessa Pohjois-Suo-

meen. Kaivosalalla esiintyy merkittäviä riskitekijöitä. Tämän vuoksi alaa on valvottu kattavasti jo useamman vuoden ajan. Työturvallisuustilanne alalla onkin kehittynyt positiiviseen suuntaan. Toiminnanharjoittajien tekemä turvallisuustyö on järjestelmällistä, vaarojen tunnistaminen ja arviointi ovat kunnossa ja työpaikoilla on toimivat menettelytavat erilaisten työturvallisuusriskien hallintaan.

Louhintatyöhön kohdistuneilla tarkastuksilla käsiteltiin etenkin asbestikuitujen hallintaa, jossa työpaikoilla oli toimivat käytännöt. Rikastamoilla havaittiin puutteita varsinkin hätäsuihkuihin sekä järjestykseen ja siisteyteen liittyen. Kaivosalueella toimivilla urakoitsijoilla puutteita puolestaan havaittiin erityisesti koneiden ja laitteiden toimintakunnon varmistamisessa.

Työympäristön turvallisuuden tilaa voi mitata erilaisilla mittareilla, joiden ajantasainen seuranta motivoi kiinnittämään huomiota työturvallisuuteen.

Kuva: Seppo Suhonen

Metsä työympäristönä asettaa omat haasteensa esimerkiksi pelastustöille. Kuva harjoitustilanteesta.

Majoitus- ja ravitsemisala

Majoitus- ja ravitsemisalalla väkivallan uhka aiheuttaa psykososiaalista kuormitusta. Toimialalle tyypillistä ovat myös fyysisesti rasittavat työtehtävät. Lisäksi majoitus- ja ravitsemisalalla esiintyy epätyypillisiä työsuhteita, joissa ongelmia saattavat aiheuttaa työsuhteiden pituus tai erilaiset työvoiman käyttötilanteet.

Majoitus- ja ravitsemisalalla työsuojeluvalvonta on kertomusvuonna kohdistunut turvallisuuden hallinnan perusasioihin sekä edellä mainittuihin tekijöihin. Lisäksi on valvottu työnantajan velvollisuuksia varmistaa ja säilyttää ulkomaalaisia työntekijöitä koskevia tietoja. Harmaan talouden torjunnan näkökulmasta on valvottu työsuhteisiin liittyviä asioita. Lisäksi on valvottu työterveyshuollon toimintaa, fyysisiä työolosuhteita, kemiallisia tekijöitä ja vuokratyöntekijöihin liittyviä asioita.

Valvontahavaintojen mukaan majoitus- ja ravitsemisalalla on puutteita työterveyshuoltoon liittyvissä asioissa, kuten työterveyshuollon järjestämisessä ja työpaikkaselvityksessä.

Maa- ja metsätalous

Maa- ja metsätalouden työsuojeluvalvonnan tavoitteena on edistää työnantajien valmiuksia tunnistaa ja poistaa haitta- ja vaaratekijöitä sekä luoda toimivat käytännöt turvallisuuden hallintaan. Itä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue koordinoi maa- ja metsätalouden valvontaa koko maassa.

Yhteensä maa- ja metsätalouden työpaikkoihin tehtiin noin 730 tarkastusta, joista yli 60 prosenttia kohdistui maatalouteen. Valvonnan pääpaino oli turvallisuuden hallinnan velvoitteiden noudattamisessa sekä psykososiaalisessa ja fyysisessä kuormituksessa, kemiallisissa tekijöissä, harmaassa taloudessa ja ulkomaisessa työvoimassa. Metsätaloudessa ulkomaisen työvoiman käyttö on vähäistä, mutta maataloudessa sen sijaan ulkomaalaisia työntekijöitä käytetään yleisesti.

Merenkulku

Merenkulun työsuojeluvalvonta muodostui edellisten vuosien tapaan merityösertifikaatteihin liittyvistä tarkastuksista sekä alusten muista määräaikaistarkastuksista. Työsuojeluviranomaisella on velvollisuus tarkastaa kaikki kansainvälisessä liikenteessä olevat alukset kolmen vuoden määrävälein, samoin kuin kaikki kotimaan liikenteen alukset, jotka ovat bruttovetoisuudeltaan yli 200.

Keskeiset työsuojeluongelmat liittyvät pienten miehistysten aiheuttamiin suurin työtuntimääriin ja tätä kautta miehistön kuormittumiseen. Valvonnassa onkin kiinnitetty huomiota riittäviin lepoaikoihin ja tehtyihin työtunteihin. Aluksia tarkastettiin toimintavuonna 141, joista pieniä alle 200 bruttovetoisuuden aluksia oli 71.

Kansainvälisen työjärjestön ILO:n merityöyleissopimus (MLC 2006) edellyttää kansainvälisessä liikenteessä olevien alusten satamavaltiotarkastuksia. Työsuojelutarkastajat tekivät 17 MLC-tarkastusta ulkomaalaisille aluksille. Tarkastukset kohdistuivat merenkulkijoiden työ- ja elinympäristöön sekä työsuhteisiin. Merenkulun työsuojeluvalvontaa tehdään yhteistyössä merenkulun turvallisuusviranomaisten kanssa, ja siksi tietojenvaihto viranomaisten välillä on tärkeää.

Tilaajavastuulaki tunnetaan yrityksissä aiempaa paremmin. Erityisesti rakennusalalla tilaajavastuulain velvoitteet on täytetty entistä useammin.

Tilaajavastuulaki

Tilaajavastuulain eli lailla tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006) pyritään luomaan tilaajalle edellytykset varmistaa, että sen sopimuskumppanit täyttävät lakisäänteiset velvoitteensa. Tilaajavastuulain tarkoituksena on edistää yritysten välistä tasavertaista kilpailua ja työehtojen noudattamista.

Tilaajavastuulain valvonnasta koko Suomessa vastaa Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue. Valvonnan tavoitteena on torjua haittoja, joita yrityksille ja yhteiskunnalle aiheutuu harmaasta taloudesta ja epäterveestä kilpailusta.

Kertomusvuonna tehtiin lähes 1 800 tilaajavastuutar- kastusta, joista yli 60 prosentilla tilaaja sai toimintaohjeita. Valvonta suuntautui erityisesti rakennusalalle, teollisuuteen, logistiikkaan ja palvelualoille.

Erityisenä havaintona tilaajavastuuvälvonnasta kertomusvuonna voidaan todeta, että käynnistyneiden laiminlyöntimaksuprosessien määrä on oleellisesti pudonnut aiemmista vuosista. Yhtenä merkittävänä syynä laskulle voidaan pitää lakimuutosta, jonka myötä verovelkaisen sopimuskumppanin kanssa tehty sopimus ei automaattisesti ole johtanut laiminlyöntimaksuun. Toinen syy on, että tilaajavastuulaki tunnetaan yrityksissä aiempaa paremmin. Erityisesti rakennusalan yrityksissä on yhä enemmän kunnossa olevia kohteita.

Laiminlyöntimaksuun johtaneissa tapauksissa puutteet ovat koskeneet useimmiten verojen maksamista ja eläkevakuuttamista. Huomionarvoista on myös, että yhä useammassa laiminlyöntimaksutapauksissa kyse on ulkomaisista sopimuskumppaneista sekä puutteista ulkomaisen sopimuskumppanin eläke- ja tapaturmavakuutuksen selvittämisessä.

Tilaajavastuulain valvonnasta kerrotaan tarkemmin raportissa [Tilaajavastuuvälvonta 2016](#).

Työsuojeluviranomaisen myöntämät luvat

Lainsäädäntö rajoittaa tiettyjen töiden tekemistä tai teettämistä. Joitakin töitä on mahdollista tehdä työsuojeluviranomaisen valtuutuksella tai poikkeusluvalla. Lisäksi tietyistä töistä, esimerkiksi asbesti- ja rakennustöistä on tehtävä ilmoitus työsuojeluviranomaiselle ennen töiden aloittamista.

Työsuojeluviranomaisen lupahallinto 2016	
Panostajan pätevyyskirja	263
Asbestipurkutyöluupa	113
Työaikalakiin liittyvät poikkeusluvut	199
Nuoriin työntekijöihin liittyvät poikkeusluvut	179
Poikkeuslupa nosturin kuljettajan pätevyydestä	36
Muu poikkeuslupa	2

Panostaja- ja asbestiluvat

Panostajien pätevyyskirjoja sekä asbestipurkutyölupia koskevat asiat ratkaisee koko maassa Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue. Lisäksi vastuualue ylläpitää lupiin liittyviä rekistereitä.

Koska luvissa on kyseessä ammatinharjoittaminen, vaatii lupien myöntäminen ja peruuttaminen laajapohjaista käsittelyä. Etenkin panostajien pätevyyksien osalta on lupakäsittelyssä runsaasti harkintaa vaativia tapauksia.

Lupien käsittely edellyttää tietojenvaihtoa ja yhteistyötä muiden viranomaisten, koulutustahojen sekä alan toimijoiden tai heitä edustavien tahojen kanssa.

Työaikalakiin perustuvat poikkeusluvut

Työaikalain mukaiset poikkeusluvut ratkaistaan keskitetysti Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueella. Tällaisia poikkeuslupia haetaan esimerkiksi yötyön teettämiseen tai poikkeukselliseen säännölliseen työaikaan, kuten esimerkiksi pelastuslaitoksen 24 tunnin työvuoroihin perustuviin työaikajärjestelyihin.

Asbestilainsäädäntö uudistui

Asbestitöihin liittyvä lainsäädäntö uudistui vuoden 2016 alussa. Lakiin on keskitetty asbestipurkutyölupaa ja asbestipurkutyöntekijän pätevyyttä koskevat säännökset sekä näistä pidettävien rekistereiden ylläpitoon liittyvät määräykset.

Aiemmat asbestipurkutyövaltuutukset ovat voimassa kaksi vuotta lain voimaan tulon jälkeen. Uudet asbestipurkutyöluvut myönnetään määräaikaikaisesti tai toistaiseksi voimassa oleviksi. Lupamenettelyn yhteydessä selvitetään hakijan oikeuskelpoisuus ja että hakijalla on käytettävissä asbestipurkuun tarvittavat koneet ja laitteet sekä vankkarakenteiset huoltotilat.

Uusi lainsäädäntö määrittelee myös asbestityöhön liittyviä menettelyjä ja asbestipurkutyön suunnitelmien, menetelmien, työvälineiden sekä henkilösuojainten käyttöön liittyviä vaatimuksia.

Kaikissa ennen vuotta 1994 valmistuneissa rakennuksissa on tehtävä asbestikartoitus ennen rakenteiden purkua. Asbestisementtituotteiden käsittely, kuten asbestipitoisten seinä- ja kattolevyjen purku ulkotiloissa, on aina asbestipurkutyöluvan edellyttämää työtä.

Nuorten poikkeusluvut

Nuorten työntekijöiden työskentelyyn liittyviä poikkeuslupia ovat alle 14-vuotiaiden työskentely esiintyjinä ja avustajina taide- ja kulttuuriesityksissä, 14 vuotta täyttäneiden työaikoja koskevat luvat sekä poikkeusluvut erityisen haitallisten ja vaarallisten töiden tekemiselle. Suurin osa nuorten poikkeusluvista koskee alle 14-vuotiaiden lasten esiintymistä teatterissa ja televisiossa.

Nuorten työskentelyä koskevat poikkeusluvut myöntää keskitetysti Itä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue. Eniten lupia hakeneiden tahojen kanssa on tehty yhteistyötä tutustuen nuorten työskentelyolosuhteisiin sekä lupien hakuun liittyviin järjestelyihin.

Työsuojeluviranomainen neuvoo ja ohjaa

Valvonnan lisäksi työsuojeluviranomainen myös neuvoo ja ohjaa työntekijöitä ja työnantajia työn terveyteen ja turvallisuuteen sekä työsuhteen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä. Neuvonta ja ohjaus tukevat valvontaa, ja sen tavoitteena on saada työpaikat hoitamaan itse työsuojeluasiansa vähintään lain minimitasolle. Tärkeimmät työsuojeluviranomaisen neuvonta- ja ohjauskanavat ovat loppuvuodesta 2015 kokonaisuudistettu verkkopalvelu Tyosuojelu.fi sekä helmikuussa 2016 käynnistynyt valtakunnallinen puhelinneuvonta.

Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu Tyosuojelu.fi

Tyosuojelu.fi-sivusto on työsuojeluhallinnon verkkopalvelu, jonka tavoitteena on antaa niin työntekijöille kuin työnantajillekin ajantasaista työsuojelutietoa. Vuonna 2016 Tyosuojelu.fi-sivustolla oli yli 650 000 käyttäjää. Suosituimmat aiheet liittyvät työsuhteasioihin. Sivuston koko sisältö on saatavilla myös ruotsinkielisenä ja tärkeimmät aihealueet englanninkielisenä.

Vuonna 2016 voimaan tulleen, lähetettyjä työntekijöitä koskevan lakimuutoksen myötä Tyosuojelu.fi-verkkopalveluun on tuotettu lähetettyjä työntekijöitä koskeva

osio, josta käy ilmi muun muassa, mitä työehtoja lähetettyihin työntekijöihin on sovellettava. Lounais-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue toimii lähetettyjä työntekijöitä koskevissa asioissa maakohtaisena yhteysviranomaisena.

Muita viestintäkanavia

Työsuojeluhallinto viestii myös sosiaalisessa mediassa Facebookissa ja Twitterissä. Sosiaalisen median käytön tarkoituksena on tukea Tyosuojelu.fi:n käyttöä ja ohjata käyttäjät verkkopalveluun, josta löytyy ajantasainen ja ymmärrettävä työsuojelutieto.

Vuonna 2016 työsuojeluhallinto osallistui kuuteen messutapahtumaan, joiden teemoina olivat muun muassa rakentamisen ja hoitotyön työturvallisuus. Messuilla työsuojeluvälönneuvonnan asiantuntijat vastaavat valvonnan kysymyksiin. Messutoiminnassa tehtiin yhteistyötä erityisesti Tukesin kanssa.

Työsuojeluhallinnon julkaisujen uudistaminen käynnistettiin vuoden 2016 lopussa. Oppaat, esitteet ja muut julkaisut julkaistaan jatkossa uudistuneessa formaatissa sähköisinä verkkojulkaisuina Tyosuojelu.fi-verkkopalvelussa.

Työsuojeluhallinnon viestinnän tunnuslukuja 2016	
Tyosuojelu.fi käyttäjät	651 843
Mediatiedotteita	106
Verkkouutisia	59
Työsuojelunäyttelyssä vierailleet ryhmät	165
Osallistuminen messutapahtumiin	6

Työsuojeluhallinnolla on

850 tykkääjää
Facebookissa

650 seuraajaa
Twitterissä.

Valtakunnallinen puhelinneuvonta

Työsuojeluviranomaisen valtakunnallinen puhelinneuvonta aloitti toimintansa helmikuun 2016 alussa. Kertomusvuoden aikana neuvontaa sai yli 23 000 soittajaa. Neuvonnan ensisijainen tavoite on antaa niin työntekijöille kuin työnantajillekin ohjausta, jotta he saavat hoidettua asian itse kuntoon työpaikalla. Puhelinneuvonnan avulla halutaan myös helpottaa työsuojeluviranomaisten tavoitettavuutta sekä edistää valvonnan ja neuvonnan tasalaatuisuutta eri puolilla Suomea. Samalla työsuojelun vastuualueiden resurssien käyttö tehostuu. Puhelinneuvonnassa annettava ohjaus perustuu lainsäädäntöön. Viranomaisen ei esimerkiksi karhua palkkasaatavia.

Puhelinneuvonnassa työsuojelutarkastajat aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueilta antavat neuvontaa kaikissa työsuojeluun liittyvissä kysymyksissä, kuten työsopimukseen, työsuhdelainsäädäntöön, työpaikan olosuhteisiin, psykososiaaliseen kuormitukseen tai koneiden ja laitteiden turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Kertomusvuonna

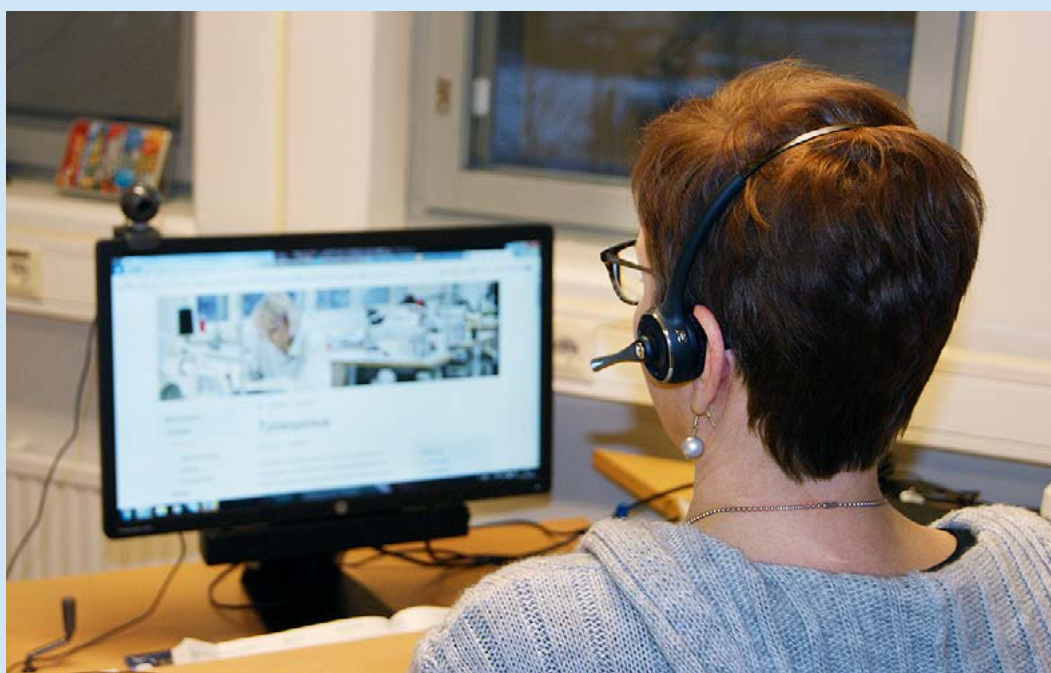
Työsuojeluviranomaisen valtakunnalliseen puhelinneuvontaan vuonna 2016 tulleet puhelut

Työsuhte	13 882
Työympäristö	3 841
Rakennusala	3 283
Työhyvinvointi	2 183
Yhteensä	23 289

erityisesti asbestilainsäädännön muutokset näkyivät rakennusalan neuvonnassa. Myös sisäilma-asioista kysyttiin paljon. Työsuhdepuolella eniten kysyttiin työsuhteen päättämiseen ja palkkaukseen liittyviä asioista. Työhyvinvointiasioissa eniten tuli häiritään liittyviä kysymyksiä.

Loppuvuodesta 2016 toteutetun kyselyn mukaan asiakkaat olivat tyytyväisiä puhelinneuvonnassa saamaansa palveluun. Asiakastyytyväisyys sai arvostuksen 4,21 asteikolla 1–5.

Työsuojeluviranomaisen valtakunnallinen puhelinpalvelu palvelee asiakkaita ympäri Suomen arkipäivän virka-aikaan kello 8–16.15. Valtakunnallisen puhelinneuvonnan numero on 0295 016 620.

Kuva: Reetta Aho

Työsuojelutarkastajat neuvovat asiakkaita työsuojeluviranomaisen valtakunnallisessa puhelinneuvonnassa.

Työsuojeluhallinnon voimavarat

Vuonna 2016 työsuojelun vastuualueilla oli käytettävissä 431 ja työsuojeluosastolla 52 henkilötyövuotta. Toimintamäärärahoista noin 90 prosenttia kuluu henkilöstön palkkoihin.

Työsuojeluhallinnon henkilöstömäärä on määrärahojen vähenemisen vuoksi laskusuunnassa. Merkittävin poistuma henkilöstössä tapahtuu eläköitymisten kautta, minkä vuoksi myös henkilöstön keski-ikä on ollut laskussa. Olemassa olevan henkilöstön osaamista on mahdollisuuksien mukaan kehitetty paikkaamaan poistuvaa osaamista, ja uusia rekrytointeja on tehty vain välttämättömän osaamisen säilyttämiseksi.

Kertomusvuonna työsuojelun vastuualueet ovat panostaneet vahvasti sisäisen koulutuksen kehittämiseen erityisesti verkkopedagogiikan näkökulmasta. Sähköisten oppimisympäristöjen ja itseopiskeluaineistojen kehittämällä koulutuksesta saadaan joustavampaa. Samalla myös matkustamiseen kuluvia resursseja voidaan vähentää. Työsuojelun vastuualueiden sisäisessä kou-

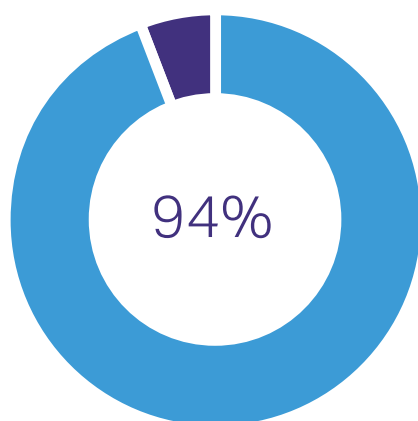
lutuksessa valvontaotteen yhdenmukaistaminen ja työsuojeluvalvonnan tasalaatuisuus on koulutuksen suurin strateginen tavoite.

Sekä sosiaali- ja terveysministeriössä että aluehallintovirastoissa toteutetaan vuosittain työtyytyväisyyskysely. Kyselyn avulla seurataan henkilöstön työhyvinvoinnin kehitystä ja tunnistetaan kehittämiskohteita. Kyselyn perusteella valitaan konkreettisia kehittämistoimenpiteitä, joiden toteutumista seurataan. Lisäksi johtamiskyselyiden avulla seurataan johtamiskulttuurin kehittymistä.

Kertomusvuonna työsuojelun vastuualueet ovat panostaneet vahvasti sisäisen koulutuksen kehittämiseen erityisesti verkkopedagogiikan näkökulmasta.

Työsuojeluosasto

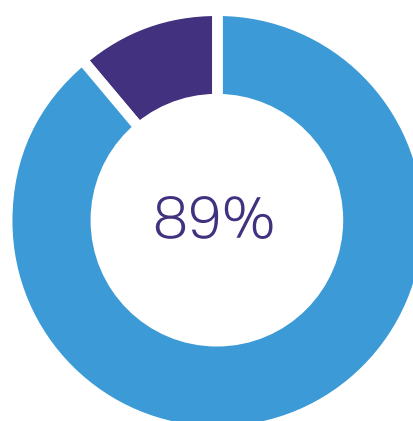
Palkkakulujen osuus toimintamäärärahoista 2016

Toimintamäärärahat yhteensä 3,5 milj. €

Työsuojelun vastuualueet

Palkkakulujen osuus toimintamäärärahoista 2016

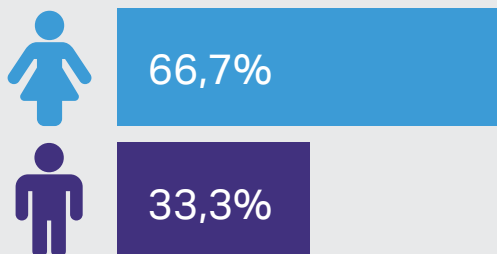

Toimintamäärärahat yhteensä 26,2 milj. €

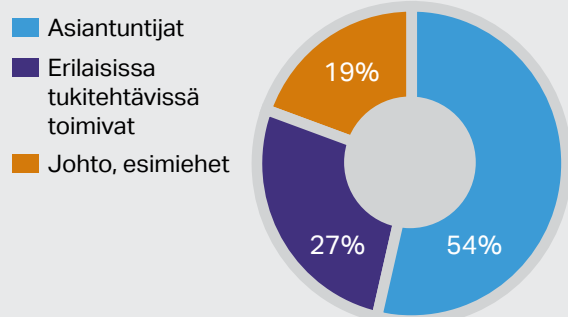

Työsuojeluosasto

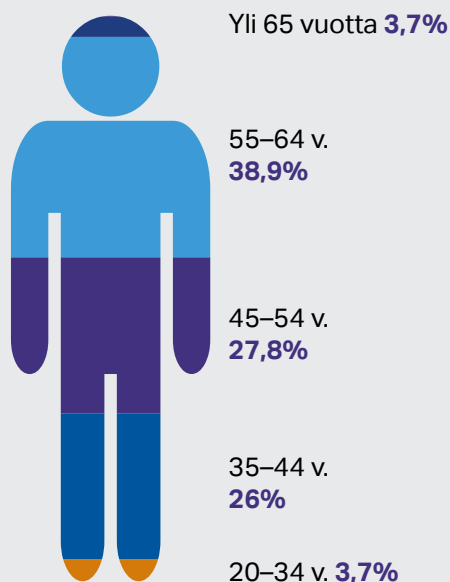
Sukupuolijakauma

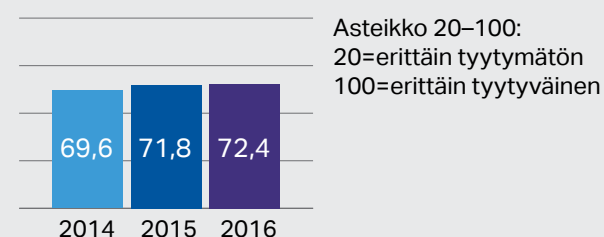
Henkilöstörakenne

Ikäjakauma

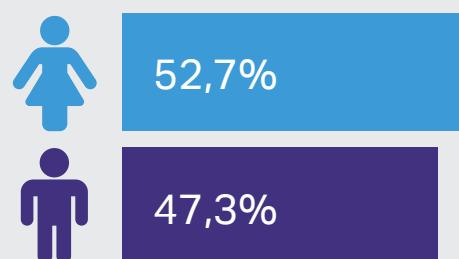

Työtyytyväisyys

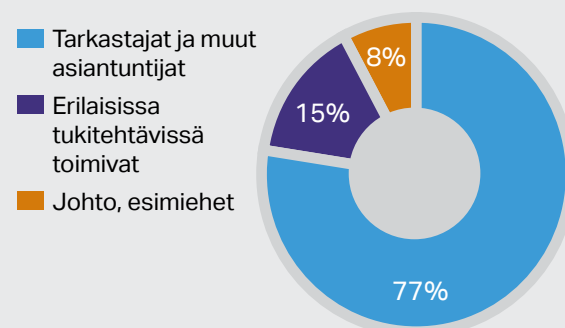

Työsuojelun vastuualueet

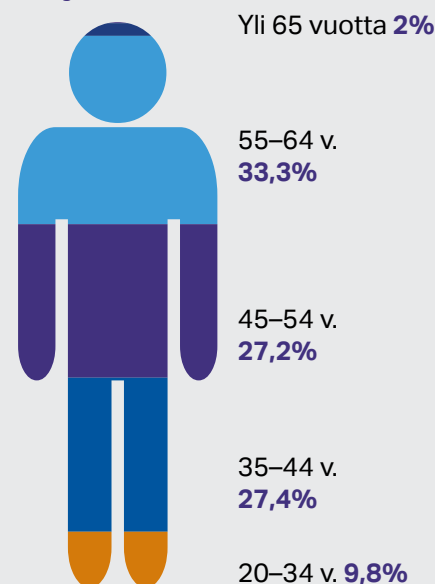
Sukupuolijakauma

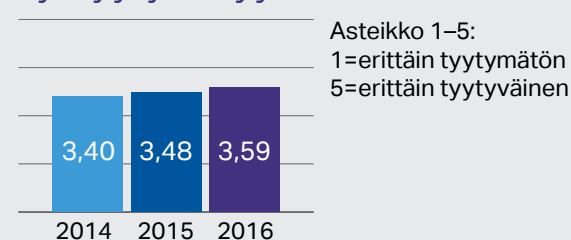
Henkilöstörakenne

Ikäjakauma

Työtyytyväisyys

Työsuojeluviranomaisen valvoma lainsäädäntö ja sen valmistelu

Työsuojeluviranomaisen valvottavana on yli sadan työelämään liittyvän säädöksen noudattaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla on työturvallisuuteen liittyvän lainsäädännön valmistelu. Työsuojeluviranomainen valvoo lisäksi laajasti muutakin työelämän lainsäädäntöä, kuten työsuhteeseen tai harmaan talouden torjuntaan liittyvää lainsäädäntöä.

Kansallista ja EU-tasoista työsuojelulainsäädäntöä valmistellaan työturvallisuussäännöksiä valmistelevasa neuvottelukunnassa (TTN) yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Neuvottelukunta toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä.

Hallitusohjelman mukaan harmaata taloutta torjutaan aktiivisesti, ja tietojen sujuva siirtyminen viranomaisten välillä varmistetaan. Työsuojeluviranomaisten tiedonsaantioikeuksien laajentumisen myötä työsuojeluviranomaisille laaditaan myös Harmaan talouden selvitysyksikön tuottamia velvoitteidenhoitoselvityksiä harmaan talouden torjuntaan liittyvän työsuojeluvalvonnan tueksi. Kertomusvuonna valmisteltiin Harmaan talouden selvitysyksikköä koskeva lain muutos, joka tuli voimaan vuoden 2017 alusta. Samassa yhteydessä valmistellut muutokset työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettuun lakiin sekä yrittäjän eläkelakiin tulevat voimaan 1.5.2017.

Uusi panostajalaki (423/2016) sekä valtioneuvoston asetus panostajien pätevyyskirjoista (458/2016) tulivat voimaan 1.9.2016. Samanaikaisesti tulivat voimaan myös valtioneuvoston asetukseen räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta (644/2011) tehdyt muutokset.

Haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista annettiin sosiaali- ja terveysministeriön asetus (1214/2016). Lisäk-

si julkaistiin asetuksen soveltamiseen liittyvä sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu HTP-arvot 2016.

Liitteeseen 2 on koottu kertomusvuonna kolmikantaisesti valmisteltu työelämään liittyvä lainsäädäntö.

Työsuojeluviranomaisen valvomat lait on koottu Työsuojelu.fi-verkkopalveluun sivulle [Ajantasainen työsuojelulainsäädäntö](#).

Yleissitovan työehtosopimuksen vahvistaminen

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamislautakunta, joka tutkii valtakunnallisten työehtosopimusten edustavuuden ja vahvistaa työehtosopimuksen yleissitovaksi, kun riittävä osuus kyseisen toimialan työntekijöistä on kyseisen työehtosopimuksen piirissä. Riittävänä on pidetty, että hieman alle puolet toimialan työntekijöistä on sopimuksen piirissä.

Yleissitovalla työehtosopimuksella tarkoitetaan työehtosopimusta, jota jokainen alalla toimiva työnantaja on vähimmäistasona velvollinen noudattamaan solmimissaan työsuhteissa. Työsopimuslain mukaan työnantajan on noudatettava vähintään valtakunnallista, alalla edustavana pidettävää työehtosopimusta.

Työehtosopimuksen yleissitovuuden vahvistamislautakunta tutki 25 työehtosopimusta vuonna 2016. Yleissitovuutta koskeva päätös annettiin viidestä työehtosopimuksesta. Vuoden lopussa oli voimassa 165 yleissitovaksi vahvistettua työehtosopimusta. Yleissitovat työehtosopimukset, käännökset ja päätökset on julkaistu valtion säädöstietopankissa Finlexissä.

Työsuojeluvalvonnan kehittäminen

Työsuojeluvalvontaa kehitetään jatkuvasti. Työsuojelun vastuualueiden nelivuotisessa runkosuunnitelmassa on määritelty valvonnan keskeisimmät kehittämiskohteet.

Sisäisten vertaisarviointien sekä sidosryhmien ja EU:n taholta toteutettujen arviointien perusteella kehitetään esimerkiksi valvontakohteiden valintaan ja asiantuntijapalveluiden käyttöön liittyviä menettelyjä. Sidoryhmiltä ja henkilöstöltä on kysytty näkemyksiä valvonnan sisällön painotuksista ja volyymistä.

Yhtenä tärkeimpänä tavoitteena on työsuojeluvalvonnan yhtenäisyyden lisääminen. Työsuojeluvalvonnan vaikuttavuuden ja yhtenäisyyden varmistamisessa keskeistä on yhteisten periaatteiden määrittely valvonnan si-

sällölle ja toteutukselle. Riskiperusteisen työsuojeluvalvonnan yhtenäisyyden varmistamiseksi perustettiin työryhmä, joka määrittelee riskiperusteisten asiakokonaisuuksien käsitteitä ja valvonnan keskeisiä sisältöjä sekä kartoittaa eri valvontamenetelmiä ja määrittelee yleisellä tasolla, millaisissa tilanteissa niitä käytetään. Yhtenäistämistyö jatkuu seuraavassa vaiheessa toimiala- ja segmenttikohtaisesti.

Työsuojeluvalvonnan laadun kehittämisen ja laadunhallinnan näkökulmasta kiinnitetään huomiota valvontamenetelmiin ja työotteisiin. Valvontamenetelmät valitaan mahdollisimman kohdeherkästi, mutta kuitenkin niin, ettei valvonnan tasalaatuisuus heikkene.

Asiakaslähtöisiä palveluita kehitetään työsuojelun tueksi

Digitalisaatio ja asiakaslähtöisyys ovat hallituksen kärkihankkeita. Työsuojeluhallinto on mukana monissa kehittämishankkeissa, joissa tavoitellaan asiakaslähtöisempiä palveluita toimintaa digitalisoimalla. Tavoitteena on, että työsuojeluviranomainen pystyy parantamaan sekä palveluaan työpaikoille että omaa tuottavuuttaan.

Kansallinen palveluarkkitehtuuri, KaPA, luo yhteisen pohjan julkishallinnon sähköisten palvelujen kehittämiseen. Työsuojeluhallinto on mukana toteuttamassa kansallista palveluarkkitehtuuria. Kertomusvuonna aloitettiin palvelukuvausten laatiminen tyypillisistä asiakasprosesseista. Työsuojeluhallinnon palvelu-

kuvauksista suurin osa on ilmoituksia tai lupia, kuten esimerkiksi rakennustyön ennakoilmoitus. Työsuojelun neuvontaa koskevista palvelukuvauksista tärkein on verkkopalvelu. Tavoitteena on luoda palvelut, joiden avulla asiakas löytää helposti itse ratkaisun kysymykseensä.

Työsuojeluhallinnon lomakkeiden muutostyöt ja kehittäminen käyttäjäystävällisemmiksi käynnistettiin kertomusvuonna. Myös Tyosuojelu.fi-verkkopalvelun sisällön ja rakenteen synkronointia palvelukuvausten mukaiseksi valmisteltiin. Kertomusvuonna valmisteltiin myös sähköistä asiointia työnantajille, joka tarkoittaa ensimmäisessä vaiheessa ilmoitusten toimittamista työsuojeluhallintoon sähköisesti. Vuonna 2016 rakennettiin myös työterveys- ja työturvallisuusasioiden yhden luukun toimintamallia.

Työsuojelun ja työelämän kehittäminen

Monet hallituksen kärkihankkeista liittyvät työsuojelun kehittämiseen. Työsuojelun kehittämisen tavoitteena on nostaa esiin hyvän työelämän merkitystä niin ihmisille, organisaatioille kuin yhteiskunnallekin. Pyrkimyksenä on, että jokainen työpaikka pääsee vähintään lakisääteiselle minimitasolle työterveys- ja työturvallisuusasioissa. Yksi osa työsuojelun kehittämistä on työturvallisuus- ja työterveysyhteistyö. Esimerkiksi työterveysyhteistyö korostuu työterveyshuollon uusissa painotuksissa.

Erilaisilla työsuojelun kehittämistoimilla ja verkostoyhteistyöllä halutaan auttaa työpaikkoja löytämään tarvitsemansa tieto helposti ja hyödyntämään sitä. Hyviä käytäntöjä kokoamalla ja jakamalla työpaikat voivat hyödyntää myös vertaistukea.

Työsuojeluhallinto on mukana muun muassa seuraavissa hallituksen kärkihankkeissa:

- Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma (LAPE), erityisesti perheystävällisen työpaikan toimintamalleja käsittelevä osaprojekti
- Osatyökykyisille tie työelämään.

Työpaikkojen perheystävällisten toimintamallien keskiössä on työpaikkatason toiminta, jolla tuetaan perheystävällisyyden leviämistä työpaikoilla. Projektissa halutaan nostaa esille, levittää ja juurruttaa työpaikkojen käyttöön toimintamalleja, jotka tukevat työn ja perhe-elämän yhteensovittamista ja lisäävät perhemyönteisyyttä. Työnantajille perheystävällisten käytäntöjen hyödyt näkyvät muun muassa henkilöstön hyvinvoinnin, työmotivaation ja tuottavuuden kasvuna sekä myönteisenä työnantajakuvana, mikä vaikuttaa esimerkiksi rekrytointien onnistumiseen.

Kuva: Piretta Pietiä

Kuva: Piretta Pietilä

Şengül Coşar, Deniz Akarsu ja Tolga Eray Boğa Turkin työ- ja sosiaaliministeriöstä tutustuivat EU:n direktiivien täytäntöönpanoon ja säädösten valvontaan rakennusalalla. Vierailun kohokohta oli tutustuminen rakennustyömaalle Helsingissä.

Yhteistyö ja verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa

Kolmikantayhteistyötä tehdään alueellisesti ja valtakunnallisesti

Työsuojeluhallinto toimii kiinteässä yhteistyössä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa. Kolmikantayhteistyötä tehdään laajasti sekä työsuojelulainsäädännön valmistelussa että työsuojeluhallinnon toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä.

Jokaisella aluehallintoviraston työsuojelun vastualueella toimii virallisena yhteistyöelimenä kolmikantainen työsuojelulautakunta. Lautakuntien tarkoituksena on tukea ja kehittää työsuojeluvalvontaa sekä toimia yhdysiteenä työsuojelun vastualueiden ja alueellisten

työsuojelutoimijoiden ja työmarkkinajärjestöjen välillä. Työsuojelulautakunnat käsittelevät alueella merkittäviä työsuojelun kehitys-, suunnittelu- ja seurantahankkeita, työsuojelun yleisiä toimintalinjoja ja tulostavoitteita sekä voimavarojen suuntaamista työsuojelun edistämiseksi ja muita työympäristön alueellisen kehittämisen kannalta merkittäviä asioita.

Valtakunnan tason kolmikantayhteistyötä tehdään sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivassa työsuojeluneuvottelukunnassa. Työsuojeluneuvottelukunta käsittelee työsuojelua koskevia periaatekysymyksiä. Sen tavoitteena on työsuojelun yhtenäistäminen ja edistäminen sekä alan yhteistoiminnan kehittäminen.

Yhteistyötä ja tietojenvaihtoa viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa

Viranomaisten välinen yhteistyö ja tietojenvaihto on merkittävä tekijä työsuojeluhallinnon toiminnan tehostamisessa. Kertomusvuosi oli aktiivisen kehittämisen vuosi monella rintamalla. Erityisesti harmaan talouden torjunnassa ja ulkomaisen työvoiman valvonnassa työsuojeluviranomainen teki kiinteää yhteistyötä rajavartiolaitoksen, poliisin ja verohallinnon kanssa.

Kertomusvuonna valmisteltiin lakimuutosta, joka laajentaa työsuojeluviranomaisten tiedonsaantioikeuksia. Tiedonsaantioikeuksien laajeneminen helpottaa harmaan talouden torjuntaa, kun työsuojeluviranomaisten tehtäviin voidaan saada muilta viranomaisilta salassa pidettävää tietoa entistä laajemmin. Lakimuutoksen myötä työsuojeluviranomaisella on oikeus saada verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön tuottamia velvoitteenhoitoselvityksiä. Nämä tiedonsaantioikeudet koskevat tilaajavastuulain, työsuhteen vähimmäisehtojen ja ulkomaisen työvoiman käytön valvontaa. Työsuojeluviranomainen voi myös luovuttaa oma-aloitteisesti salassa pidettävää tietoa viranomaisille ja tietyille muille julkis-

ta tehtävää hoitaville tahoille havaittuaan harmaan talouden torjuntaan liittyvässä valvonnassa epäilemässä epäkohdan, joka kuuluu toisen viranomaisen toimialtaan.

Yhteistyö aluehallintovirastojen peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueiden kanssa painottuu työterveyshuollon valvontaan. Kuntien kanssa työsuojeluviranomainen tekee yhteistyötä esimerkiksi paloturvallisuuteen, kemikaalien valvontaan, tupakkalain valvontaan ja rakennusvalvontaan liittyvän tiedonvaihdon muodossa.

Säteilyturvakeskuksen kanssa yhteistyötä tehdään työpaikkojen radonpitoisuuksien valvonnassa. Oleellinen osa yhteistyötä on tietojenvaihto valvontakohteiden valinnassa.

Työsuojeluhallinto tekee yhteistyötä myös erilaisten tutkimuslaitosten ja muiden työelämään liittyvien organisaatioiden, kuten asiantuntijapalveluita tarjoavan Työterveyslaitoksen, työpaikoille koulutuksia ja työturvallisuuteen liittyvää aineistoa tuottavan Työturvallisuuskeskuksen sekä työtapaturmiin liittyvää tietoa analysoivan Tapaturmavakuutuskeskuksen kanssa. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin kanssa tehtiin kertomusvuonna erityisesti kemikaalialitukseen liittyvää yhteistyötä.

Ajo- ja lepoaikavalvonnassa moni viranomainen valvoo saman lainsäädännön noudattamista, joten yhteistyö ja tietojenvaihto auttavat linjaamaan valvontaotetta.

Kuva: Riitta Grönroos

Tampereella järjestetyn pohjoismaisen työympäristökonferenssin teemana oli riskiperusteinen työsuojeluvalvonta. Konferenssiin osallistui noin sata työsuojelun asiantuntijaa.

Kansainvälinen yhteistyö

Työsuojeluhallinto on mukana kansainvälisessä yhteistyössä. Erityisesti pohjoismainen työsuojeluyhteistyö on aktiivista. Kertomusvuonna Suomi toimi Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajana. Pohjoismaisella yhteistyöllä pyritään tehostamaan vaikutusmahdollisuuksia myös EU-tasolla.

Kertomusvuonna Suomessa järjestettiin pohjoismainen työympäristökonferenssi, jonka teemana oli riskiperusteinen valvonta. Konferenssissa sovittiin yhteis-pohjoismaisesta tutkimushankkeesta, jonka tavoitteena on selvittää, millaisia menetelmiä Pohjoismaissa on käytössä työsuojeluvalvonnan riskiperusteiseen kohdentamiseen.

Eurooppalaista viranomaisyhteistyötä tehdään muun muassa Johtavien työsuojelutarkastajien komiteassa SLIC:ssa (Senior Labour Inspectors' Committee), joka toimii Euroopan komission yhteydessä. Esimerkiksi EU:n jäsenmaiden työsuojeluhallintojen arviointi on osa SLIC:n toimintaa. Kertomusvuonna Suomi johti Maltan työsuojeluhallinnon arviointiryhmää. SLIC:n kautta järjestetään myös virkamiesvaihtoa.

EU-maiden työsuojeluviranomaisilla on käytössä tiedonvaihtoverkosto SLIC-KSS, jonka kautta eri EU-maiden työsuojeluviranomaiset voivat esittää toisilleen kysymyksiä tai varoittaa esimerkiksi havaituista työympäristövaaroista. Vuonna 2016 verkoston kautta esitettiin 35 kysymystä.

Kolmikantayhteistyötä Euroopan tasolla tehdään Työterveyden ja työturvallisuuden neuvon antavassa komiteassa ACSH:ssa, joka sekin on Euroopan komission yhteydessä toimiva elin. ACSH:lla on alakohtaisia työryhmiä, joiden työskentelyyn työsuojeluosaston virkamiehet osallistuvat.

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto EU-OSHA on Euroopan komission alainen virasto, jonka tehtävänä on edistää verkostoitumista ja tehdä yhteistyötä Euroopan tasolla ja maailmanlaajuisesti. Virastolla on kansalliset koordinaatiokeskukset yli 30 Euroopan maassa. Suomen koordinaatiokeskuksena toimii STM:n työsuojeluosasto.

EU-OSHA kokoaa, analysoi ja levittää työterveys- ja työturvallisuusasioihin liittyvää tietoa. Tärkeä osa viraston toimintaa ovat Euroopan laajuiset kampanjat. Vuosina 2016–2017 kampanjoidaan temalla ”Terveellinen

työ – Elämän eri vaiheissa”. Kampanja korostaa eri-ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten vahvuuksia työelämässä. Kampanjan avulla halutaan löytää keinoja esimerkiksi ikäjohtamisen tukemiseen työpaikoilla.

Muita kansainvälisiä yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi Kansainvälinen työjärjestö ILO ja Maailman terveysjärjestö WHO. Kertomusvuonna järjestettiin tapaamisia ILO:n edustajien kanssa. Pääjohtaja Guy Ryderin kanssa sovittiin, että Suomi antaa panoksensa globaalien työtapaturmien, työperäisten sairauksien ja menetetyn työpanoksen kustannusten päivittämiseksi Singaporessa 2017 järjestettävään työterveyden ja työturvallisuuden maailmankongressiin.

Kertomusvuonna Suomessa järjestettiin kansainvälinen Safety 2016 -konferenssi, johon osallistui noin tuhat asiantuntijaa eri puolilta maailmaa. Konferenssissa oli korkean tason puhujia kansainvälisistä organisaatioista.

Uusin avaus suomalaisen työsuojeluosaamisen ja -yhteistyön alueella on ANOHS (Arctic Network on Occupa-

tional Health and Safety) -hanke 2016–2017. Tavoitteena on tukea arktisen alueen elinkeinoelämää edistämällä työterveyttä, -turvallisuutta ja -hyvinvointia.

Valvontaan liittyvää kansainvälistä yhteistyötä tehdään erityisesti ulkomaisen työvoiman valvonnassa. Yhteistyön avulla luodaan kontakteja muiden maiden työsuojeluviranomaisiin, mikä mahdollistaa matalan kynnyksen yhteydenotot. Ulkomaalaisvalvonnassa hyödynnetään IMI-järjestelmää (Internal Market Information System), joka helpottaa EU:n edellyttämää viranomaisyhteistyötä. Järjestelmän kautta voidaan esimerkiksi pyytää asiakirjoja toisen maan työsuojeluviranomaisilta.

Kertomusvuonna Suomi osallistui lähetettyjä työntekijöitä koskevaan EU-projektiin ”Enhancing administrative cooperation through coordinated transnational actions”. Osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön mahdollistaa näkemysten ja kokemusten vaihdon käytännön tasolla hyödyttäen eurooppalaista kehittämistyötä.

Johtaja Nancy Leppink ILO:sta vieraili STM:n työsuojeluosastolla Safety 2016 -konferenssin yhteydessä. Isäntinä toimivat osastopäällikkö Leo Suomaa (keskellä) ja valvontajohtaja Raimo Antila.

Työsuojeluhallinnon toiminta numeroina

	2013	2014	2015	2016
Tarkastukset ja valvontakohteet				
Tarkastusten kokonaismäärä	25 594	26 644	28 732	28 325
Tarkastettujen valvontakohteiden kokonaismäärä	20 741	21 779	24 074	23 776
Asiakirjatarkastukset (tarkastus on tehty asiakirjojen perusteella)				
Asiakirjatarkastusten lukumäärä	3 256	2 499	2 871	2 335
Työpaikkatarkastukset (tarkastus on tehty käymällä työpaikalla)				
Työpaikkatarkastusten lukumäärä	22 340	24 145	25 861	25 991
Yhteen tarkastukseen työpaikalla käytetty aika keskimäärin tuntia	1,7	1,5	1,4	1,4
Toimintaohjeet ja kehotukset				
Toimintaohjeet	49 667	55 232	56 207	62 689
Kehotukset	8 223	7 949	8 342	8 120
Pakkokeinot				
Työsuojeluviranomaisen vahvistamat käyttökiellot	46	50	35	33
Velvoittavat päätökset	252	229	234	319
Tilaajavastuun laiminlyöntimaksujen lukumäärä	219	138	85*	37*
Tutkintapyynnöt ja lausunnot				
Tutkintapyynnöt poliisille	513	405	367	411
Lausunnot poliisille/syyttäjille	797	542	480	476
Palvelukysyntä				
Asiakkaiden yhteydenotot/ palvelukysynnän kokonaismäärä	61 947	40 800	42 800	37 800
Tarkastukset pyynnöstä	2 854	1 819	1 601	1 827
Työtapaturmien ja ammattitautien tutkinta				
Tutkitut työtapaturmat	979	1 210	936	868
Tutkitut ammattitaudit	50	36	42	41
Henkilöstö (henkilötyövuotta)				
Työsuojeluosasto	62	60	57	52
Vastualueet	451	449	453	431
Toimintamenot (1 000 €)				
Työsuojeluosasto	4 485	4 421	4 131	3 541
Vastualueet	27 987	28 548	28 169	26 184

* Tilanne tammikuulta 2017, jolloin monet prosesseista olivat vielä kesken, joten määrät tulevat vielä kasvamaan huomattavasti.

Vuonna 2016 valmistuneet säädökset

- 308 [Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta](#)
Annettu 29.4.2016
- 388 [Valtioneuvoston asetus työntekijöiden suojelemiseksi sähkömagneettisista kentistä aiheutuville vaaroilta](#)
Annettu 19.5.2016
- 423 [Panostajalaki](#)
Annettu 3.6.2016
- 447 [Laki työntekijöiden lähettämisestä](#)
Annettu 17.6.2016
- 448 [Laki työ sopimuslain 11 luvun muuttamisesta](#)
Annettu 17.6.2016
- 449 [Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta](#)
Annettu 17.6.2016
- 450 [Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain 4 a ja 5 §:n muuttamisesta](#)
Annettu 17.6.2016
- 453 [Laki työturvallisuuslain 52 b §:n muuttamisesta](#)
Annettu 17.6.2016
- 458 [Valtioneuvoston asetus panostajien pätevyyskirjoista](#)
Annettu 16.6.2016
- 484 [Valtioneuvoston asetus räjäytys- ja louhintatyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta](#)
Annettu 16.6.2016
- 764 [Sosiaali- ja terveysministeriön asetus aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden toimialueista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 3 ja 4 §:n muuttamisesta](#)
Annettu 31.8.2016
- 1085 [Laki työsuojeluun liittyvien arviointielimien hyväksymisestä annetun lain muuttamisesta](#)
Annettu 9.12.2016
- 1159 [Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta](#)
Annettu 16.12.2016
- 1214 [Sosiaali- ja terveysministeriön asetus haitallisiksi tunnetuista pitoisuuksista](#)
Annettu 15.12.2016
- 1353 [Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastojen maksuista vuonna 2017](#)
Annettu 21.12.2016
- 1413 [Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta](#)
Annettu 29.12.2016
- 1418 [Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta](#)
Annettu 29.12.2016
- 1419 [Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta](#)
Annettu 29.12.2016
- 1446 [Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 4 b §:n muuttamisesta](#)
Annettu 29.12.2016